

Eén van de ontwerpen voor de socialmediacampagne van Marjolein Bastin. Een ode aan de Veluwe

INHOUD

3. **Missie**
4. **Woord vooraf**
5. **Organisatie**
 - Bestuursleden
 - Expositiecommissie
 - Erven en schenken
 - Personeel
7. **Publiek en presentatie**
 - Tentoonstellingen
 - Vriendenexposities en kleinere presentaties
 - Vaste presentatie
 - Innovatie musea Ede
 - Bruiklenen
 - Publieksactiviteiten
 - Bezoekers
 - Communicatie en marketing
17. **Collectie en beheer**
 - Uitbreiding van de collectie
 - Registratie en documentatie
21. **Samenwerkingen**
23. **Stichting Vrienden van het Nederlands Tegelmuseum**
25. **Samenvatting jaarrekening**

MISSIE

Het Nederlands Tegelmuseum toont als enige museum in Nederland de ontwikkeling van de Nederlandse tegel vanaf de zestiende eeuw tot nu toe. Onze missie is de grote cultuurhistorische waarde van de antieke tegels, tegeltableaus en in toenemende mate ook modern keramiek aantrekkelijk zichtbaar te maken voor jong en oud.

Onze kerntaak is om de grote cultuurhistorische waarde van de tegelcollecties, tegeltableaus en moderne keramiek op een aantrekkelijke manier te tonen.

Kunstenaar Marjolein Bastin leidt Prinses Margriet rond in haar tentoonstelling. Foto Esther Meijer

WOORD VOORAF

Ook het jaar 2021 stond weer in het teken van Corona. Bij elkaar zijn we zo'n vijfenvijfde maand dicht geweest. Vanaf woensdag 26 januari 2022 kon het museum weer open gaan en vanaf vrijdag 25 februari 2022 vervielen vrijwel alle Coronamaatregelen. Het waren lastige tijden voor het museum. Je hebt geen inkomsten terwijl de kosten gewoon doorgaan. Maar dankzij de steun van de overheid zijn de gedeelde inkomsten nagenoeg gecompenseerd. Hierdoor hoefden we gelukkig onze reserves niet aan te spreken.

Daar komt bij dat we in het laatste kwartaal buitengewoon succesvolle exposities hadden. 'Raakvlakken tussen oost en west – Onderzoek van geometrische tegeldecors uit de Nederlanden' en vooral de expositie 'Marjolein Bastin. Een ode aan de Veluwe'. Een hoogtepunt was natuurlijk dat deze laatste expositie geopend werd door Prinses Margriet.

Verder bleven we op de social media continu actief. Hierdoor krijgen we veel aandacht voor ons museum.

We mogen hopen dat het jaar 2022 verder vrij van Corona zal blijven zodat we weer succesvol kunnen opereren. Aan onze expositieplannen zal het zeker niet liggen!

23 maart 2022
Eric Mackay, directeur

ORGANISATIE 2021

Bestuursleden 31-12-2021

Voorzitter	mr. Diederik von Meyenfeldt
Secretaris	Carla T.M. Hilberink
Penningmeester	dr. Casper H. de Jong
Leden	drs. Gerda Brust drs. Pieter J.G. de Ree MSc.

Directeur Eric baron Mackay

Expositiecommissie

Eric Mackay (voorzitter), Johan Kamermans, Ger de Ree, Peter Berben, Frans Klein en Lamberthe de Jong

Exposities worden voorbereid door de expositiecommissie die periodiek bij elkaar komt. De vergaderdata waren in 2021: 25 februari, 8 april, 2 augustus, 4 november en 9 december.

De exposities behandelen veelal diverse thema's waarbij uitgangspunt is objecten uit onze brede collectie te tonen in samenhang met die van de met ons samenwerkende exposanten.

Personeel

Conservator
Coördinatie bezoekersbalie
Financiën en Administratie
Marketingcommunicatie en pr
Baliemedewerkers

Dr. Johan A. Kamermans
Tineke van Lith
mr. Annette P. Meier-Wierenga
Mandy Vermeer (freelance)
Jelly G. Gribnau-van der Kamp en
Ute Koning

Rondleiders

Nathalie Duits, Peter Berben,
Ute Koning

Vrijwilligers

Cees Hordijk, Coby Dijkhorst, Dina de Bondt, Dirk van Bruggen, Elly van Omme, Els van Lier, Evert Jan van Loenen, Jan Clifford, Kelly Witteveen, Nathalie Duits, Peter Berben, Peter Frie, Peter Hammink, Ria Dijkstra, Tineke Koger-v.d. Handel, Tineke van Lith en Ton van der Meijden

Zaalfoto tentoonstelling *Raakvlakken tussen oost en west. Onderzoek van geometrische tegeldecors uit de Nederlanden*

PUBLIJK EN PRESENTATIE

Tentoonstellingen

De lockdown die op 14 december 2020 begon en uiteindelijk bijna een half jaar zou duren had grote impact op de programmering van het museum. Gelukkig was het mogelijk om de bestaande exposities te verlengen, tegelijk is er vol ingezet op de organisatie van twee nieuwe exposities, die beide in het najaar openden en gelijktijdig in het museum te zien zijn. Dit, in combinatie met de beperkingen zoals verplicht reserveren en maximum aantallen bezoekers, vroeg veel van de capaciteit van het gebouw en de medewerkers. Niettemin zorgden de twee tentoonstellingen voor een sterke ervaring van bezoekers in oktober en november. Totdat er nieuwe maatregelen genomen werden tegen het coronavirus en het museum weer moest sluiten in december.

Chinezen uit Makkum, 7-9-2019 t/m 12-4-2020 (verlengd t/m eind 2021)

Een expositie over Chinezen op Nederlandse tegels uit de twintigste eeuw. De aanleiding is de markante serie met Chinese figuren die de fabriek van de familie Tichelaar vanaf 1929 op de markt bracht. Een kort artikel van de conservator in het tijdschrift *VIND* 43 (september) was aanleiding om de expositie nog het hele jaar te laten staan.

Oogappels. Onverwachte verhalen van de Nederlandse tegelcultuur

12-9-2020 t/m 28-2-2021 (verlengd t/m 1-8-2021)

Zeven verzamelaars en kenners belichten een aantal verrassende thema's. In filmpjes vertellen de verzamelaars, onderzoekers en een jonge kunstenaar over hun tentoongestelde tegelcollectie of specialisme. Op die manier willen we de verhalen beter presenteren aan het publiek.

Raakvlakken tussen oost en west. Onderzoek van geometrische tegeldecors uit de Nederlanden, 25-9-2021 t/m eind 31-3-2022 (wordt verlengd)

De expositie geeft antwoord op de vraag waar de voorliefde voor eindeloos repeterende patronen op tegels vandaan komt en voert ons terug naar de bakermat van de geometrie, het oude Iran. In de expositie ontdekt men de etappes van een reis waarin de techniek van het tinglazuur samen optrekt met het geometrisch ornament. De reis van wiskundige Goossen Karsenberg en zijn dochter Maite naar het oude Iran, inspireerde een werkgroep van de Stichting Vrienden Nederlands Tegelmuseum om de geschiedenis van de geometrische kunst verder te onderzoeken. Karsenbergs fascinatie voor islamitische patronen leidde ertoe dat hij een mozaïekpatroon ontwierp dat nog niet bestond.

Ruim drie jaar is uiteindelijk aan dit project gewerkt. Een officiële opening voor een groter gezelschap was half september nog niet mogelijk vanwege de geldende coronamaatregelen. Op 25 september, de jaardag van de Vriendenstichting, was het eerste moment dat we – met coronatoegangsbewijs - weer een groep van circa vijftig deelnemers konden ontvangen. Goossen Karsenberg en zijn dochter Maite waren hierbij aanwezig en legden een mozaïek van het door hem gevonden patroon in een vitrine. Bij de expositie is een Nederlands-Engelstalige publicatie verschenen die in de museumwinkel te koop is.

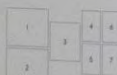
Omdat het museum niet beschikt over twee zalen voor wisselexposities is eenmalig de vaste collectie uit de Feenstrazaal (zaal 9) ontruimd. Bovendien zijn er enkele tijdelijke tussen- en voorzetwanden geplaatst om de presentatie overzichtelijker te maken.

'Een welverdiende pluim, want de gemeente Ede trakteert allerlei insecten, bijen, vlinders – maar ook mensen op rijk begroeide wegbermen. Van buitenwijk tot in het centrum.

Ode aan alle gemeenten die hart hebben voor vlinders en bloemen, die de natuur naar de stad brengen. Het bermenbeleid staat op groen – laat de stoplichten maar op rood staan. Er is zó veel te zien! Al deze bloemen gezien, zelfs die rode steenanjertjes, dankzij één rood stoplicht!!!

Marjolein Bastin

1. Gele vogel met witte
2. Rode
3. Rode met gele
4. Rode met gele en zwarte
5. Rode met gele
6. Rode met gele en zwarte
7. Rode met gele

Marjolein Bastin. Een ode aan de Veluwe, 15-10-2021 t/m 30-1-2022 (verlengd t/m 15-5-2022)

Aan het jaar 2021 was door NBTC Holland Marketing het thema 'Ode aan het Landschap' toegekend. Initiatiefnemer Cultura Erfgoed greep dit thema aan met het Nederlands Tegelmuseum en het Historisch Museum Ede om het Edese landschap te eren met een tentoonstelling en diverse activiteiten in het kader van 'Ode aan het Edese Landschap'. De expositie toont 40 originele aquarellen waarbij de kunstenaar zich heeft laten inspireren door de Veluwe in combinatie met oud-Hollandse tegels. Voor het eerst is een expositie van Marjolein Bastin te zien in haar woonplaats gemeente Ede.

Projectplan

Het projectteam heeft het projectplan opgesteld met daarin het tentoonstellingsconcept, doelstellingen, doelgroepen, educatieplan, marketing & communicatie en begroting dat ook als basis diende voor fondsaanvragen. De tentoonstelling is financieel ondersteund door het VSBfonds, Provincie Gelderland, Prins Bernhard Cultuurfonds en Stichting Idee in Uitvoering.

Feestelijke opening

Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Margriet der Nederlanden opende de tentoonstelling 'Marjolein Bastin. Een ode aan de Veluwe' in het bijzijn van Marjolein Bastin en haar familie op 15 oktober in het Nederlands Tegelmuseum in Otterlo. Deze speciale opening zorgde voor veel *free publicity* in regionale kranten, online magazines als Nouveau en zelfs een opname in het tv-programma Blauw Bloed.

Educatie

Met het educatieve programma voor het primair onderwijs worden kinderen gestimuleerd om zich in de getoonde kunstwerken extra te verdiepen. Daarnaast kunnen gezinnen de aquarellen ontdekken aan de hand van de Marjolein Bastin Natuurbingo, blokjespuzzel en levensgrote puzzel van één van de aquarellen. Vóór de opgelegde sluiting van de musea hadden 12 klassen zich aangemeld.

Marketing en communicatie

Voor deze tentoonstelling was een communicatiebudget beschikbaar voor offline- en online communicatie. Zoals voor de ontwikkeling van een campagnebeeld, verschillende communicatie-uitingen zoals posters en flyers en de inkoop van (regionale) krantenadvertenties, tijdschriftadvertenties en zichtbaarheid van de tentoonstelling in de omgeving van het Nederlands Tegelmuseum. De online marketingcampagne is uitgebreider en hiermee wordt de doelgroep gerichter bereikt. Hiervoor zetten we onder andere onze websites, social media kanalen en Google Grants in. Voor de promotie wordt samengewerkt met partijen als Ede Marketing en Visit Veluwe. De resultaten staan op pagina 15.

Catalogus

Bij de tentoonstelling is een catalogus uitgegeven. Alle getoonde aquarellen en tegels zijn opgenomen in de catalogus. Ter inleiding wordt ingegaan op het leven van Marjolein Bastin en wat haar inspireert bij het maken van de tekeningen. Daaropvolgend wordt er een inkijkje gegeven in de werkwijze van Bastin.

Vriendenexposities en kleinere presentaties

Ook dit jaar waren er enkele vitrines beschikbaar waarin enkele begunstigers van de Stichting Vrienden de gelegenheid kregen om hun tegelverzameling aan het publiek te tonen. De inrichting van deze vitrines wordt namens de Stichting Vrienden voorbereid en gecoördineerd door Leo van Druten en Frans Klein. Door de omstandigheden is deze vitrine minder vaak vervangen dan gebruikelijk.

Tegels uit de collectie van Niek Stallinga, 27-10-2020 t/m 28-2-2021 (verlengd t/m 26-9-2021)

Een gevarieerde verzameling, waarbij de schepentegels de basis van de collectie vormen. Zo worden in de vriendenvitrine prachtige Friese blauwe tegels, uit het eind van de zeventiende eeuw, van de plateel- en tegelbakker Pieter Grauda uit de Raamstraat te Harlingen tentoongesteld. Voor de sponzen zijn tekeningen van Gesina ter Borch uit Zwolle gebruikt. Ook zijn er nog andere tegels met onder andere schepen, krijgslieden, mythologie, zeehonden en Bijbelse taferelen in de Vriendenvitrine te zien.

Tegels Nanning de Vries en Gouda, 1-10-2021 t/m 31-3-2022 (wordt verlengd)

Tegels uit de verzamelingen van museumvriend Bert Schrage.

De Amsterdamse kunstenaar Nanne Nanning de Vries heeft tussen ca. 1930 en 1955 diverse tegels en tegeltableaus gemaakt. Belangrijke onderwerpen van hem waren afbeeldingen van de Madonna, van vogels en van wapens.

Vaak waren zijn tegels ingelijst, soms in een houten lijst, soms in een metalen lijst, wat een soort van glas-in-lood effect geeft.

Gouda was heel lang een stad met veel aardewerkfabrieken, waar ook veel tegels werden gemaakt. Zeker vóór de Tweede Wereldoorlog zijn daar hele mooie tegels gemaakt bij met name Zenith, Goedewaagen, Ivora en Iris. Vooral tegels met topografische afbeeldingen spreken tot de verbeelding.

Tegelveld Ornamenteel geometrisch patroon, 1500_1600, Spanje. Te zien in de tentoonstelling *Raakvlakken tussen oost en west*.

Innovatie Musea Ede 2018-2021

Het gaat hierbij om het vervolg van het succesvol afgeronde samenwerkingsproject Digitaal Tafelen (2015-2017), een initiatief van zes musea in Ede vanuit het Museum Overleg Ede, ondersteund door de gemeente Ede. Gelders Erfgoed voert het project uit, ons museum is penvoerder. Dit project biedt mogelijkheden voor de verdere ontwikkeling van de digitale tafels, die sinds 2016 in de musea staan, evenals van de mobiele app met i-Beacons, waarvoor wij een pilot-project hadden afgerond (TegelVerhalen).

Tijdljn

In de eerste maanden is gewerkt aan een 'tijdljn' met de geschiedenis van de Nederlandse tegel voor onze Digitale Tafel. Dit is een toepassing die mogelijk is binnen het nieuwe softwarepakket van Omnitapps (de Media Timeline), dat sinds voorjaar vorig jaar (2020) is geïnstalleerd op de digitale tafels van de musea in de gemeente Ede. Wij zijn het enige museum binnen IME dat ervoor koos om deze tijdljn te gebruiken. Als thematisch en gespecialiseerd museum is een tijdljn een mogelijkheid om je verhaal op een bondige wijze zichtbaar te maken.

Er is gekozen voor twaalf onderwerpen, chronologisch geordend (vanaf de middeleeuwse vloertegel, via de introductie van tinglazuur en de kennismaking met porselein, eindigend bij de monumentale wandkunst uit de wederopbouwperiode). Voor ieder onderwerp zijn foto's geselecteerd, met bijchriften en steeds een korte, inleidende tekst.

Aanvulling Mobiele app

Binnen het project IME is budget overgebleven, daarom is gevraagd of het mogelijk is om onze mobiele app uit te breiden met enkele verhalen. Het is gelukt om met Het Nieuwe Kader (Arnhem) onze mobiele app uit te breiden met elf verhalen.

Het gaat om verhalen over de Helene Kröller-Müller Kamer en de tegels van Bart van der Leck, een belangrijke aanvulling in onze presentatie sinds de eerste oplevering van de app in 2017. Andere verhalen gaan over de verzamelaars Dingeman Korf en Melie Manschot-van der Meij, en enkele belangrijke blikvangers in de collectie, zoals het tableau van M.C. Escher, of de slagerij uit Breda.

Een still uit de tijdljn

Collectiefotografie

Binnen het overgebleven budget van project IME konden wij eveneens fotograaf Hans Wijninga enkele dagen laten komen voor collectiefotografie. Gepland waren de maandagen 13 en 20 december, door de lockdowns eind december konden we hem ook nog een doordeweekse dag laten komen, dinsdag 28 december. De laatste collectiefotografie had plaatsgevonden in de zomer van 2017, er waren voldoende recente aanwinsten die nog goed gefotografeerd moesten worden.

Externe bruiklenen

Het museum heeft, naast langdurige bruiklenen, graag meegewerkt aan een tijdelijke externe tentoonstelling door objecten in bruikleen te geven.

Pierre Cuypers, Heiligenbeeldenmuseum Kranenburg-Vorden (12-4 t/m 5-6-2021 (verlengd t/m 31-10-21)

Het Heiligenbeeldenmuseum Kranenburg houdt dit jaar een expositie ter gelegenheid van het honderdste sterfjaar van architect Pierre Cuypers (1827-1921). Expositie loopt vanaf april tot en met oktober. Voor deze gelegenheid lenen wij één van de staties van de kruisweg voor De Liefde (de r.k. kerk van de H.H. Nicolaas en Barbara in Amsterdam) uit. Deze kerk is gebouwd naar ontwerp van Cuypers in de jaren 1883-1885, de staties zijn als tegeltableaus uitgevoerd door fa. Jan van Hulst in Harlingen en geplaatst in 1889.

Bruikleen van het Tegelmuseum te zien in het Heiligenbeeldenmuseum Kranenburg-Vorden

Collectiefotografie in het Nederlands Tegelmuseum

Publieksactiviteiten

Taxatiedagen

Ook dit jaar waren twee taxatiedagen gepland, op zaterdag 12 juni en 2 oktober. Taxaties worden gedaan door de heer G.J.M. de Ree, oud-voorzitter van de Stichting Vrienden Nederlands Tegelmuseum en taxateur voor het Gelderse tv-programma 'Schatgraven'.

Regelmatig komen bezoekers met tegels of tableaux naar het museum, of worden er foto's opgestuurd met het verzoek om een beoordeling. De conservator kan veelal datering of herkomst aangeven, evenals andere bijzonderheden, maar musea doen geen taxaties. Om aan de vraag daarnaar te voldoen, is begonnen met taxatiedagen.

Voor de taxatiedag op zaterdag 12 juni (uitgesteld van 20 maart) waren er 27 reserveringen (55 personen). Niet alle tijdblokken waren volgeboekt. De musea waren nog maar net een week open en het was heel lang onzeker of de dag wel door kon gaan, reserveringen kwamen daardoor laat op gang. Die middag werden er opnamen gemaakt voor de lokale televisie XON (programma Mooi zo! met presentator René Hazeleger. [Hier terug te zien](https://bit.ly/3ig2qZQ). (https://bit.ly/3ig2qZQ) vanaf minuut 03:46.

Op 2 oktober trok de taxatiedag ook 55 deelnemers.

In verband met de corona-maatregelen werkten we met tijdblokken waarvoor gereserveerd moest worden. Vier bezoekers of families mochten per keer aan een tafel in de zaal plaatsnemen en hun tegels en andere keramiek voor zich uitstallen, op grote afstand van elkaar. Taxateur Ger de Ree hield voor iedere groep een korte inleiding en beoordeelde de meegebrachte voorwerpen.

De middagen zijn voor deze keer uitgebreid met de ochtend, vanaf 10:00.

Bezoekers

In 2021 ontving het museum 7183 bezoekers.

Volwassenen	1992
Kinderen	85
Kinderfeestjes	-
Museumkaart	3366
Gratis (vrienden/ICOM/Rembrandtkaart)	235
Groepen	59
Schoolgroepen	169
Speciale acties	77
Tegelroute Lunteren	1200

De tentoonstelling *Marjolein Bastin. Een ode aan de Veluwe* heeft tot de sluiting n.a.v. aangescherpte coronamaatregelen in december, een recordaantal behaald met bijna 4.000 bezoekers.

In verband met de coronamaatregelen was het museum een aantal periodes gesloten:

- Van 1 januari t/m 4 juni;
- Van 19 december t/m 31 december

Communicatie en marketing

Het Tegelmuseum probeert op verschillende manieren in beeld te blijven bij de doelgroep. Onder andere door het versturen van persberichten, wekelijks updates plaatsen op Facebook, Instagram en Twitter en door middel van samenwerkingen met bijvoorbeeld MuseumTV en Erfgoed Gelderland.

Op uitnodiging van Ede Marketing bezocht influencers Marit Berends van Cultuursnuiver en Dainahara van Explore Utrecht op 2 oktober het museum.

Statistieken online marketing

Jaar	2021	2020	2019	2018
Websitegebruikers	16.955	18.852	22.280	19.885
Facebook-volgers	960	845	529	
Instagram-volgers	764	470	209	
Twitter-volgers	501	422	335	
YouTube-abonnees	24	20		

Betaalde Social Mediacampagne

Websiteverkeer en evenementen	
Bereik	11.074
Klikken op link	297
Budget	€ 81,00

Print media

Het museum heeft de algemene folder vernieuwd en die verspreid bij accommodaties op de Veluwe via een folderronde door Stichting Recreatie Veluwe & Vallei. Het museum wordt ook wel eens opgenomen in het magazine VIND en heeft daarnaast een samenwerking met de Nederlandse Vereniging van Vrienden van Ceramiek. In VLAM! wordt regelmatig aandacht besteed aan het museum.

Free publicity - Interviews in kranten, cultuurbladen en TV en radio

Max Magazine februari	Spiegel van de geschiedenis
Gelderlander juni	Taxatiedag in het Nederlands Tegelmuseum
Barneveldse krant 18-9	Raakvlakken tussen oost en west
Het Verhaal 29-9	'Een ode aan de Veluwe' van Marjolein Bastin in het Nederlands Tegelmuseum
Gelderlander 12-10	Alles is onlosmakelijk met de Veluwe verbonden
Barneveldse krant 13-10	Prinses Margriet opent tentoonstelling in Otterlo
Nouveau.nl 15-10	Prinses Margriet opent expositie Marjolein Bastin
Blauw Bloed 16-10	Item in het tv-programma over de opening van Marjolein Bastin
Gelderlander 16-10	Prinses Margriet opent tentoonstelling van Marjolein Bastin in Tegelmuseum
Telegraaf 18-10	De Veluwse natuur als inspiratiebron
Ede Stad 20-10	Marjolein Bastin brengt ode aan de Veluwe in Tegelmuseum
Gelderlander oktober	Over drukte tijdens de herfstvakantie
Recreatiekrant oktober	Marjolein Bastin – Een ode aan de Veluwe
ND 25-10	Expositie over de Veluwe is ook een waarschuwing: 'Natuur bescherm je met liefde'
MAX Magazine 8-11	Aquarellen van Marjolein Bastin
RD 4-12	Papieren natuur tussen de tegels
Ede Stad december	Musea Ede blij met beleid gemeente

Communicatie en marketing – Marjolein Bastin

In het projectplan van de tentoonstelling *Marjolein Bastin. Een ode aan de Veluwe* is een communicatieplan opgenomen met een daarbij behorend budget. Dit gaf het museum de mogelijkheid om nieuwe middelen in te zetten en een groter bereik te realiseren.

Statistieken online marketing (gedurende tentoonstellingsperiode in 2021)

Medium	Bezoekers	Bereik	Klikken	Budget
Website	6.772			
Tentoonstellingspagina	3.051			
Facebookadvertenties		102.990	908	€450,00

Het museum heeft Bureau Lommer een Google-Grants account laten maken. Google Grants van Google is een programma voor non-profitorganisaties waarmee zij o.a. musea \$10.000 advertentiebudget per maand geven voor zoekmachineadvertenties.

Google Grants	
Impressies (aantal keer dat de advertenties zijn vertoond in Google's zoekmachine. Impressies dragen bij aan zichtbaarheid)	4.548
Aantal klikken naar website	3.051
CTR (doorklikratio, de verhouding tussen het aantal klikken en vertoningen)	14,84%
Kosten (het gespendeerde Grants-bedrag in deze periode)	\$1.763,37

Campagne dpgmedia

In samenwerking met dpgmedia is de tentoonstelling aan de hand van twee advertorials zichtbaar geweest op inebuurt Ede en AD.nl regio Tegelmuseum. Een bannercampagne promootte de advertorial op AD.nl nog extra.

Een onderdeel van de campagne met DPGmedia was een lezersactie in de Libelle. Op vertoon van een voucher kregen de Libelle-lezeressen een gratis tentoonstellingscatalogus.

- Advertorial op AD.nl regio Tegelmuseum had 143.717 impressies en 346 pageviews
- Het inebuurt-artikel had 112.915 impressies en 538 kliks naar de website

Omroep Gelderland

Omroep Gelderland is gekozen als mediapartner. Dit was een logische keuze gezien hun doelgroep: regionaal georiënteerd en merendeel 50+. De campagne heeft voor veel zichtbaarheid gezorgd maar is wel gestopt na de opgelegde sluiting. De overige spots worden ingezet zodra de musea weer open mogen.

- 75 commercials van 14 seconde op tv met bereik van 260.475
- 60 radiospots van 14 seconde met bereik van >239.000
- 360.000 banners op web en app van Omroep Gelderland

Visit Veluwe

Het museum nam deel aan de herfstcampagne van Visit Veluwe. De campagne *Beleef de herfst op de Veluwe* (sep-nov 2021) omvatte een speciale campagne-webpagina, socialmediacampagne, radiocampagne en verschillende ingekochte media. De tentoonstelling werd onder andere expliciet genoemd in een vermelding op de 1/1 pagina in de Recreatiekrant (oplage 50.000), media inkoop bij Columbus Travel (online artikel, nieuwsbrief en social media) en op de 7 pagina's in de Vakantiespecial 2021-2022. Deze special promootte een veilige en veelzijdige vakantie in het najaar van 2021 en in 2022 en ging mee met verschillende titels: Columbus Travel, Delicious, EW, KIJK, Roots, Seasons en Zin (bruto bereik 1,5 miljoen).

TENTOONSTELLING MARJOLEIN BASTIN BRENGT IN OTTERLO EEN ODE AAN DE NATUUR IN DE REGIO

Alles is onlosmakelijk met de Veluwe verbonden

Op de expositie 'Een ode aan de Veluwe' in het Nederlands Tegelmuseum in Otterlo toont illustratrice Marjolein Bastin in veertig aquarellen haar liefde voor deze regio.

Manon Bastidas
Otterlo/Wekerom

Een jaar of drie geleden stond Marjolein Bastin in Ede bij het stolphje te wachten. „Dat vinden mensen meestal vervelend, maar ik zat te genieten. Alle bloemetjes in de berm heb ik later getekend en ik heb er *Ode aan Ede* boven gezet”, vertelt ze.

De afbeelding kwam terecht in het tijdschrift *Libelle* en later in de Nederlandse en Amerikaanse Marjolein Basti-agenda. „Het leuke is dat die tekening nu het uitgangspunt voor de tentoonstelling in Otterlo is geworden.”

Veertig van haar op de Veluwe geïnspireerde aquarellen zijn van 16 oktober tot en met 30 januari in het Nederlands Tegelmuseum te zien. Hoewel de illustratrice beroemd is over de hele wereld, voelt ze zich niet te groot voor het kleine museum in Otterlo.

Bastin: „Ik vind het juist enig om daar te exposeren. Een thuiswedstrijd is altijd het leukste.”

Op haar negende verhuisde Marjolein Bastin vanuit Loenen aan de Vecht naar Wageningen-Hoog. Daarna woonde ze jaren in Bennekom en tegenwoordig ligt haar thuisbasis in Wekerom.

Trouwen, kinderen
„De Veluwe betekent werkelijk alles voor mij. Ik kan me nog herinneren dat ik als kind dacht dat hier open waren, zo hard waren de Vlaamse gaaien aan het krijzen. Verlieftheid, trouwen, kinderen, voor mij is alles onlosmakelijk met de Veluwe verbonden.”

Marjolein Bastin heeft de natuur in het gebied ontelbaar vaak met de ogen bekeken. „Behalve de grote jongens dan, want die teken ik niet. Ik val voor het kleine, want hoe kleiner, hoe spannender. Ik vind het leuk om een beestje door een loepje te bekijken. Het is een soort geheim dat je niet ziet als je erlangs loopt of fietst. Pas als je op je hurken gaat zitten, ontdek je een wereld die je helemaal niet kent.”

De illustratrice is inmiddels 78 jaar en tekent nog steeds zo'n tien uur per dag. Aan inspiratie heeft ze nooit gebrek.

Iedere dag **Een greep uit de media-aandacht**

Marjolein Bastin in haar atelier in Wekerom. „Ik hoop dat mijn tekeningen bij mensen luikjes open zetten.”

FOTOGRAFIE: MANON BASTIDAS

Als kind dacht ik dat hier open waren, zo hard waren de Vlaamse gaaien aan het krijzen

— Marjolein Bastin

van haar werkkamer al tot een idee. „Bij het vogelvoederhuisje vliegen mezen af en aan. Als ze een nest bouwen, hun jongen voeren of iets gekks doen, kan ik zo weer een leuke tekening maken.”

Soort wildchut
Regelmatig ziet ze eekhoortjes met noten van de notenboom naar hun nesten of verstopte plekken rennen. De boommanter komt af en toe tevoorschijn en ook reëen brengen vaak een bezoekje aan haar tuin. Een keer betrapte ze zelfs een vos, die in het voederhuisje zonnepitten zat te eten. „In feite is ons huis een soort wildhut.”

Hier leeft legz te tafereeltjes vast die ze omschrijft als het samenspel in de natuur. „De grauwe klauwier is een vogel die een gevonden sprinkhaan op een doornige prik. Zo heeft hij zijn eigen poosvieskast. Altijd zoek ik wat er rond het territorium van een dier te vinden is, zodat ik het in zijn geheel

Haar tekeningen staan sinds 1974

Ik heb een verliefdheid op alles waar kleine beestjes een rol in spelen

— Marjolein Bastin

elke week in het tijdschrift *Libelle*. Ook werkt Marjolein Bastin al meer dan 25 jaar voor het Amerikaanse Hallmark-concern, dat onder meer kaarten, agenda's en kalenders met haar afbeeldingen uitbrengt.

Hartstocht
Dat haar werk wereldwijd geliefd is, komt volgens de illustratrice doordat de natuur zo mooi is en ze die met veel hartstocht en liefde vastlegt. „Ik heb een verliefdheid op alles waar kleine beestjes een rol in spelen. Ik hoop dat mijn tekeningen bij mensen luikjes open zetten, zodat ze daar ook aandacht voor hebben.”

Aquarellen van Marjolein Bastin

opent expositie

De originele aquarellen van Marjolein Bastin zijn zelden voor het publiek te zien. Veertig exemplaren zijn van 16 oktober tot en met 30 januari te bewonderen op de expositie Marjolein Bastin. Een ode aan de Veluwe in het Nederlands Tegelmuseum in Otterlo. Prinses Margriet opent de tentoonstelling op vrijdagmiddag 15 oktober. Het museum is deze dag niet geopend voor publiek. „Ik vind het vreselijk leuk dat ze komt”, zegt Marjolein Bastin. „Prinses Margriet woont al zo lang op het Loo, zij is ook een Veluwe-mens.” De tentoonstelling is een samenwerking tussen Cultura Erfgoed, het Historische Museum Ede en het Nederlands Tegelmuseum.

maakt. Een selectie van veertig originelen van die kunstwerken zijn nu te zien op een tijdelijke tentoonstelling in het Nederlands Tegelmuseum in Otterlo op de Veluwe, waar Marjolein Bastin zelf woont en dagelijks wordt geïnspireerd door de natuur in haar onmiddellijke omgeving. De expositie is aangevuld en gecombineerd met een collectie oud-Hollandse tegels waarop toepasselijke motieven staan afgebeeld.

t/m 30 jan. nederlandstegelmuseum.nl 0318-591519

Na het zoveelste tegeltableau, een 19e-eeuws exemplaar van een soort met erboven de tekst „De bouwman wacht van 's Heeren hand, veel milden zegen op het land”, doemt opeens een informatiebord over Marjolein Bastin op. Wat doet zij in het bastion van klei en keramiek? Conservator Johan Kamerlings glimlacht bij de vraag. Het is een gelegenheidshuwelijk, vertelt hij, maar wel een dat goed heeft uitgepakt. „Cultura Erfgoed en het Historisch Museum Ede hebben Marjolein zover gekregen dat ze meewerkte aan een expositie met tekeningen van vier seizoenen op de Veluwe. Zij hadden echter geen geschikte tentoonstellingsruimte. Wij wel. En dus zijn we een samenwerking aangegaan.”

Bij een goed huwelijk investeren beide partners in de relatie en dus heeft het museum zijn core business, tegels, in de tekeningtentoonstelling geïntegreerd. Dat was niet zo moeilijk, vertelt Elike de Ronde van Cultura Erfgoed in de expositiecatalogus die ze redigeerde. „Eeuwenlang laten kunstenaars en ambachtslieden zich al inspireren door landschappen en de natuur. Voorstellingen van bloemen, vogels en dieren die we zien op de aquarellen van Marjolein Bastin

19 4 DECEMBER 2021

originele aquarellen

Dekbedovertrekken, thee kopjes, beschuitblikken. Je kunt het zo gek niet bedenken. Op veel gebruiksvoorwerpen staat werk van Marjolein Bastin afgebeeld. Doorgaans bloemen en vogels. Romantisch en realistisch geschilderd. Populair in binnen- en buitenland. Het begint bij Marjolein allemaal met aquarellen die ze maakt. Een selectie van veertig originelen van die kunstwerken zijn nu te zien op een tijdelijke tentoonstelling in het Nederlands Tegelmuseum in Otterlo op de Veluwe, waar Marjolein Bastin zelf woont en dagelijks wordt geïnspireerd door de natuur in haar onmiddellijke omgeving. De expositie is aangevuld en gecombineerd met een collectie oud-Hollandse tegels waarop toepasselijke motieven staan afgebeeld.

COLLECTIE EN BEHEER

Uitbreiding van de collectie

De museumcollectie is dit jaar weer met een aantal bijzondere aanwinsten uitgebreid. Dit gaat vrijwel geheel door schenking en bruikleen, voor aankopen is nauwelijks ruimte.

Tegeltableau met Bijbelse voorstelling, ca. 1880-1900

Een groot tegeltableau met een voorstelling van Jezus en de Samaritaanse vrouw, met een geschilderde omlijsting in de neorenaissance-stijl. Bij het tableau is ook de houten ombouw van een schouw, uit de zelfde tijd.

Tegeltableaus Plateelbakkerij Delft, Hilversum, ca. 1915-1925

Het museum ontving drie tableaus die de Plateelbakkerij Delft in Hilversum vanaf circa 1915 maakte voor schoolgebouwen, met voorstellingen van sprookjes (tafeltje dekje), spelende kinderen op het strand, en een huiselijke voorstelling met lezen, musiceren, handwerken. Het zandkasteel is vrijwel identiek aan een tableau dat bekend is uit de voormalige kleuterschool Lenteleven in Baarn (in 1920-1921 gebouwd als 'voorbereidende school'). Een vierde tableau van dezelfde schenker toont een hagedis en is gesigneerd met de merknaam DORNA. Dit is een merk dat de Plateelbakkerij Delft alleen gebruikte voor aardewerk met lusterglazuur en jugendstildecors, in de periode 1906-1910. Tot nu waren in het geheel geen tegel(tableaus) onder de naam van DORNA bekend.

Tegeltableau van fa. De Vries en Kuiken, Makkum, 1980

Een veelkleurig tableau met bloemen en pauw, gedateerd en gesigneerd. Het museum had nog geen ander werk van dit bedrijf, rond 1973 opgericht door twee voormalige schilders van Tichelaar (geëindigd na 2008).

Reliëftegels van Piet Schoenmakers, 1980,

In 1980 is in Bennekom een nieuwe gymzaal gebouwd bij de openbare Berchmyschool. Bij de ingang was een wand met tegels van de keramist Piet Schoenmakers (1919-2009), die vele jaren als artistiek leider verbonden was aan het Beeselse Atelier Sint Joris, waar veel bouwkeramiek werd gemaakt. In 2020 is de gymzaal vervangen door een nieuwe brandweerkazerne. Een deel van de tegels is hergebruikt in de nieuwbouw, twintig tegels zijn door de gemeente Ede aan het museum overgedragen.

Landschap, Hanne Biesemans, Gent, 2019

Op de expositie Oogappels toonden we een 'landschap' van tien tegels van Hanne Biesemans. Zij heeft voor haar afstudeerproject aan het 7e jaar Secundair Kunstinstituut te Gent keramische tegels gemaakt. In tegenstelling tot een gewone tegel die tweedimensionaal is, heeft Hanne tegels driedimensionale tegels ontworpen. De bedoeling hiervan was om de functie van een tegel om te vormen tot iets nieuws en bevreedends. Een van de tegels is aan het museum geschonken.

Vijf tegels en tableaus, moderne keramisten

Het museum kreeg van Ger en Ineke de Ree/Capriolus ook vijf bijzondere tegels en tableaus die in 2020-2021 te zien waren op de expositie Oogappels. Zij maakten deel uit van het overzicht van naoorlogse keramiëkkunstenaars die zowel twee- als driedimensionaal werk maakten. Het gaat om werken van Henk Trumpie, Johnny Rolf, Marijke van Vlaardingen, Jef Schijns en Jan Oosterman.

Tegeltableau met herder en meisje, Jacobus ten zweege, Makkum, 1881

Het museum werd verrast met de schenking van een groot tableau van een herder die hobo speelt, een meisje, een hond en een schaapskudde. Het meisje draagt een mand met een fles, wellicht nog meer proviand en in ieder geval bloemen. Het tableau is rechtsonder gesigneerd en gedateerd: Jac. Ten Zweege, 1881. Dit tableau was eerder gepubliceerd door Pieter Jan Tichelaar in zijn boek Tichelaar Makkum 1868-1963, het vierde deel van de serie Fries Aardewerk (Leiden 2004, p. 195). Het tableau was in particulier bezit en Tichelaar kende het alleen door de foto van een veilinghuis.

Jacobus ten Zweege (1855-1917) was de derde generatie van een familie tegelschilders uit Makkum, en zonder meer de meest getalenteerde. De eerste betaalde opdrachten die in de loonboeken van Tichelaar voorkomen zijn van 1891, dus tien jaar na het schilderen van ons tegeltableau. De oven- en loonboeken van Tichelaar vermelden dit tableau ook niet, maar hij is van jongs af aan in de tegelbakkerij opgegroeid en het werk moet hier wel ontstaan zijn. Omdat hij voluit met zijn eigen naam signeert gaat het hier waarschijnlijk om een geheel eigen ontwerp. Binnen de Nederlandse tinglazuurtraditie is het een tableau van uitzonderlijke kwaliteit.

Vijf tegelplaten, Plaatelbakkerij Rozenburg, Den Haag, 1895-1915

Net als in eerdere jaren ontving het museum uit de STANYA-collectie een aantal tegels en platen van de Haagse Plaatelbakkerij Rozenburg, deze keer vijf objecten. Zie pagina 21 voor een tegelplaat uit deze gift.

Tegeltableau met herder en meisje, Jacobus ten Zweege, Makkum 1881

Registratie en documentatie

Er wordt voortdurend naar gestreefd om de aanwinsten in de collectie spoedig na binnenkomst te beschrijven en te documenteren.

Het betreft achtereenvolgens:

- Het toekennen en op verantwoorde wijze aanbrengen van een inventarisnummer;
- Tegeltaleaus en velden moeten veelal opnieuw gemonteerd worden, soms is ook restauratie nodig;
- Het maken van digitale afbeeldingen;
- Invoering in het registratiesysteem;
- Toekennen en vaststellen van een standplaats;
- Maken van een publiekstekst, indien de aanwinst op zaal getoond kan worden.

Veel werkzaamheden, zoals het nummeren en fotograferen, worden omwille van efficiëntie pas uitgevoerd indien er een grotere groep objecten klaar staat. Daarom is het hele traject altijd over enkele maanden verspreid, in het geval van restauratie en montage soms meer dan een jaar.

De conservator heeft op 14 januari deelgenomen aan een eerste introductie van het programma Memorix.

Vrijwilliger Jan Clifford draagt zorg voor de zorgvuldige en verantwoorde nummering van de objecten.

Onderzoek en publicaties

De conservator heeft als eindredacteur meegewerkt aan de jaarlijkse publicatie *Tegel* van de Stichting Vrienden Nederlands Tegelmuseum. Verder heeft hij zelf over tegels gepubliceerd, lezingen over de Nederlandse tegelcultuur gehouden, studiedagen bezocht en afspraken met collega's en particulieren gemaakt om verschillende niet-toegankelijke collecties te bestuderen.

- Lezing 29 juli 'Rotterdamse Reiterfliesen für die höfische Gesellschaft in Europa', voor een (digitale) Fachtagung im LVR-LandesMuseum Bonn, binnen het project Medium Keramik. Deze bijeenkomst was aanvankelijk mei 2020 gepland en is enkele keren uitgesteld.
- Lezing 18 november via zoom voor de Tiles and Architectural Ceramics Society, met als onderwerp het 60-jarig jubileum van ons museum en de ontwikkeling van onze collectie.
- Lezing 15 december, The Fish Shop of IJ. Rienstra in Amsterdam, voor #AzLab (initiatief van Rede de Investigação em Azulejo e Museu Nacional do Azulejo), de Portugese tegelonderzoekers. De lezing betreft het interieur van van vishandel Rienstra in Amsterdam, 1921, met tegeltaleaus in de stijl van de Amsterdamse School.
- Lezing op zaterdag 25 september over geometrische patronen op Hollandse tegels uit de 18de en 19de eeuw, voor de jaardag van de Vriendenstichting.
- Excursie op zaterdag 6 november van de Nederlandse Vereniging van Vrienden van Ceramiek en Glas/ Vormen uit Vuur, naar de expositie over geometrische patronen in ons museum, met inleidingen door Lejo Schenk, Ger de Ree en Johan Kamermans.

Johan Kamermans leidt influencers Marit Berends van Cultuursnuiver en Dainahara van Explore Utrecht rond

SAMENWERKINGEN

Erfgoed Gelderland

Het museum neemt deel aan Collectie Gelderland.

Paleis het Loo

Twee afspraken (1 september en 29 november) met Kristin Duysters, conservator keramiek en glas van Paleis Het Loo, vanwege de voorgenomen restauratie van de betegelde 'keukenkelder' in het paleis. Deze gewelfde ruimte, deel van het appartement van prinses Mary II Stuart, echtgenote van Stadhouder Willem III, is rondom voorzien van tegels die waarschijnlijk geplaatst zijn in 1688. De prinses gebruikte deze ruimte waarschijnlijk voor het bloemschikken of voor de bereiding van confituren van exotische vruchten. In buitenlandse paleizen zijn verschillende voorbeelden van tegelkamers met Nederlandse tegels bekend, in ons land is dit het enige bekende en bewaarde voorbeeld.

Tegelplaat (34 x 26 cm) met een handwerkende jonge vrouw bij een raam, naar een schilderij van Johannes Albert Neuhuys (Larense School, 1844-1914). De tegelplaat is gemaakt in 1907 en geschilderd door de plateelschilder Leendert de Weij.

Dankzij de bijdragen van de begunstigers was het mogelijk om de tentoonstellingszaal te renoveren voor Marjolein Bastin.

STICHTING VRIENDEN VAN HET NEDERLANDS TEGELMUSEUM

Voorzitter	Lejo Schenk
Secretaris	Marianne Florschütz
Penningmeester	Mark van Veen
Leden	Leo van Druten Frans Klein

Het museum wordt ondersteund door een actieve vriendenstichting, die bijna vierhonderd begunstigers telt. De Stichting van Vrienden van het Nederlands Tegelmuseum heeft het museum in 2021 op vele manieren bijgestaan. Het bestuur van de stichting vergaderde eenmaal op 21 augustus gezamenlijk met het museumbestuur. De voorzitter van de stichting woont als toehoorder/adviseur de bijeenkomsten van het museumbestuur bij.

De Vrienden droegen ook in 2021 weer een financiële bijdrage af aan het museum. Daarnaast stellen zij op vele manieren hun kennis en kunde ten dienste van het museum. Individuele vrienden leveren hand- en spandiensten bij het werk in en om het museum. Meerdere malen per jaar wordt de Vriendenvitrine ingericht met bijzondere privéverzamelingen. Tevens maken enkele vrienden deel uit van de expositiecommissie, die de tentoonstellingen in het museum ontwikkelt en inricht.

De Vrienden geven tweemaal per jaar het bulletin Vriendennieuws uit. Het jaarboek *Tegel*, de 48e editie, die in 2020 zou verschijnen, is met enkele maanden vertraagd en kon uiteindelijk in april naar de vrienden worden toegestuurd. De jaarboeken 49 en 50 zullen worden samengevoegd om in 2022 als een jubileumeditie te verschijnen.

Gelukkig lukte het dit jaar weer om de traditionele jaardag te organiseren, op de zaterdag 25 september. Besloten was om deze in Otterlo door te laten gaan en niet in Franeker, waar de jaardag vorig jaar afgezegd moest worden. Op een laat moment moest er nog worden uitgeweken naar een andere zaal, de Nieuwe Spil in Harskamp. Hier kon een groep van bijna vijftig museumvrienden bijeenkomen. In plaats van een nieuwe uitgave van het jaarboek *Tegel* kregen zij het boek *Raakvlakken tussen Oost en West. Onderzoek van geometrische tegeldecors uit de Nederlanden*, om aansluitend de nieuwe expositie over dit onderwerp in het museum te bezoeken. Degenen die niet aanwezig konden zijn, kregen dit boek thuisgestuurd.

De redactie van *Tegel* wordt gevormd door Jaap Jongstra, Michiel Overhoff, Lejo Schenk, Francine Stoffels, met conservator Johan Kamermans als eindredacteur.

De in 2020 uitgestelde studiereis naar Valencia, met 28 vrienden, is opnieuw doorgeschoven, nu naar mei 2022.

Nieuwe aanwinst *Landschapstegel* van Hanne Bieseemans

SAMENVATTING JAARREKENING

Staat van baten en lasten over 2021

	Realisatie 2021	Begroting 2021	Realisatie 2020
	€	€	€
Baten	159.310	155.500	156.444
Lasten			
Kostprijs van de verkopen	(9) 9.078	10.000	5.817
Kosten van beheer en administratie			
Personeelslasten	(10) 23.447	40.000	37.552
Afschrijvingen	(11) 2.323	-	2.274
Overige bedrijfslasten	(12) 97.303	104.000	110.332
	<u>123.073</u>	<u>144.000</u>	<u>150.158</u>
Saldo voor financiële baten en lasten	27.159	1.500	469
Financiële baten en lasten	(13) -669	-1.500	-469
Exploitatiesaldo	<u><u>26.490</u></u>	<u><u>-</u></u>	<u><u>-</u></u>

**Jaarverslag
Stichting Nederlands Tegelmuseum
2021**

Eikenzoom 12
6731 BH Otterlo
Telefoon 0318 591519
info@nederlandstegelmuseum.nl
www.nederlandstegelmuseum.nl

